

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

УДК 330.341.1:338.49

А.В. КОЛОДІЙЧУК,

к.е.н., доцент, Ужгородський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Інноваційна інфраструктура як базова ланка побудови систем впровадження ІКТ у національній економіці

У статті досліджено теоретичний зміст категорії інноваційної інфраструктури як ключової ланки системи впровадження ІКТ. На основі монографічного аналізу наукової економічної літератури автором виділено ряд основних підходів до ідентифікації суті досліджуваного поняття. Зокрема, серед них зазначені: інституційні, інноваційно-макроекономічний, процесійний, функціональний, середовищний, трансферно-комерціалізаційний, ризико-портфельний, інвестиційно-проектний, софтізаційний, науково-технічний, фінансово-забезпечувальний та інноваційно-дифузійний підходи.

Ключові слова: інфраструктура, інновації, середовище, трансфер, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), софтізація, механізм, фактори.

А.В. КОЛОДІЙЧУК,

к.э.н., доцент, Ужгородский торгово-экономический институт
Киевского национального торгово-экономического университета

Инновационная инфраструктура как базовое звено построения систем внедрения ИКТ в национальной экономике

В статье исследовано теоретическое содержание категории инновационной инфраструктуры как ключевого звена системы внедрения ИКТ. На основе монографического анализа научной экономической литературы автором выделен ряд основных подходов к идентификации сущности исследуемого понятия. В частности, среди них указаны: институциональные, инновационно-макроэкономический, процессионный, функциональный, экологический, трансферно-коммерциализационный, риск-портфельный, инвестиционно-проектный, софтационный, научно-технический, финансово-обеспечительный и инновационно-диффузный подходы.

Ключевые слова: инфраструктура, инновации, среда, трансфер, информационно-коммуникационные технологии (ИКТ), софтизация, механизм, факторы.

A. KOLODIYCHUK,

PhD, associate professor of Uzhgorod Trade and Economic Institute of the Kyiv National Trade and Economic University

Innovation infrastructure as a basic link of construction of the systems for ict introduction in the national economy

In the article the theoretical content of the category of innovation infrastructure as a keylink of the system for ICT introduction. Based on the monographic analysis of scientific economic literature author highlighted a number of key approaches to identify the essence of the concept. In particular, among them included: institutional, innovation and macroeconomic, procession, functional, environmental, transfer-komertsialization, risk-portfolio, investment-project, softing, scientific-technical, financial-ensuring and innovation-diffusion approaches.

Keywords: infrastructure, innovation, environment, transfer, information and communication technologies (ICT), softing, mechanism, factors.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

Постановка проблеми. Розбудова якісної матеріально-технічної бази інформаційно-комунікаційних технологій нерозривно пов'язана з розвитком інноваційної інфраструктури. У зв'язку з цим виникає питання щодо з'ясування суті та складу інноваційної інфраструктури, її місця та значення у процесах впровадження ІКТ в галузях національного господарства.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питаннями розвитку інноваційної інфраструктури, її участі у виробничих ланцюгах створення інноваційної продукції, проблемами оптимізації її складу задля забезпечення максимального макроекономічного ефекту займалося чимало науковців, серед яких І. Галиця, С. Едквіст, Б. Заблоцький, О. Жилінська, С. Ілляшенко, В. Колосов, М. Мак-Келві, С. Парсадонян, К. Плетнєв, Л. Федулова, С. Фріман, М. Шингур, О. Ястремська та ін. Проте, незважаючи на посилену увагу вітчизняних та зарубіжних вчених до цієї проблеми, на сьогодні не існує єдиного бачення щодо змісту економічної категорії «інноваційна інфраструктура».

Мета статті – виявити підходи до трактування економічного змісту інноваційної інфраструктури та виявити її роль у формуванні систем впровадження ІКТ.

Виклад основного матеріалу. Розвиток інноваційної інфраструктури як сукупність інструментів вдосконалення ІКТ та середовища їхнього розвитку приводиться в дію, по-перше, самими процесами інтуїції таких технологій, а по-друге, неодмінна поява пов'язаних з цим процесом різноманітних ризиків веде до запуску механізму генерації інноваційних ідей для мінімізації або нейтралізації комплексу відповідних ризиків та технічного оформлення таких інноваційних рішень. Цей процес відображенено на рисунку.

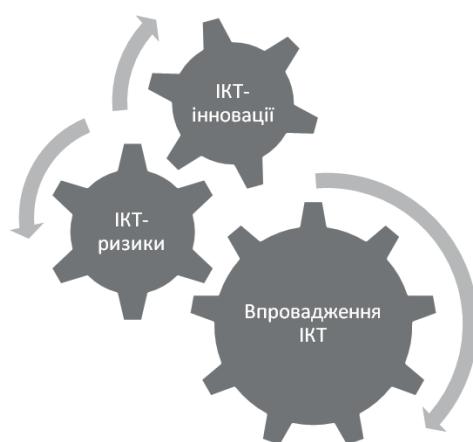
З іншого боку, прийняття управлінських рішень щодо оцінки і вибору варіантів інноваційного розвитку суб'єктів господарської діяльності потребує наявності відповідної інформаційної бази, яка необхідна для зменшення ступеня невизначеності і викликаного останньою ризику і підвищення обґрунтованості прийнятих рішень [2, с. 210].

Для того щоб досягти і першого, і другого завдання, неможливо обійтися без розвитку відповідної інноваційної інфраструктури розвитку ІКТ і не лише без неї. Як зазначає І.О. Галиця [1, с. 20–21], об'єкти інноваційної інфраструктури входять до складу так званих організаційно-економічних

механізмів розроблення і впровадження інноваційних технологій. Однак, саме інноваційна інфраструктура є базовою ланкою побудови систем впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у національній економіці і тому саме на ній акцентуємо нашу увагу у цьому дослідженні.

Враховуючи функціональну тотожність і структурні особливості системи впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та інноваційної інфраструктури, необхідно дослідити теоретичний зміст категорії інноваційної інфраструктури. Для цього на основі монографічного аналізу наукової економічної літератури з відповідної проблеми ми виділили ряд основних підходів до ідентифікації суті досліджуваного поняття. Зокрема, серед них зазначені такі: інституційні (в тому числі інституційно-циклічний, інституційно-діяльністний, інституційно-потенціальний, інституційно-сервісний), інноваційно-макроекономічний, процесійний, функціональний, середовищний, трансферто-комерціалізаційний, ризико-портфельний, інвестиційно-проектний, софтизаційний, науково-технічний, фінансово-забезпечувальний та інноваційно-дифузійний підходи. Розглянемо тепер кожен з них детальніше.

Відповідно до інституційно-циклічного підходу під інноваційною інфраструктурою розуміється система спеціалізованих інститутів ефективного забезпечення процесів інноваційного циклу. Завдяки цій інфраструктурі інноваційні ідеї отримують матеріально-практичне втілення у вигляді інноваційної продукції й інноваційних послуг, забезпечуються й оптимізуються усі ланки виробничого ланцюга такої продукції. Представники інституційно-діяльністного підходу не пов'язують новітню інфраструктуру з механізмом протікання інноваційно-інвестиційного циклу, проте описують її як сукупність спеціальних інституційних структур, необхідних для забезпечення потреб ведення науково-інноваційної та інноваційно-господарської діяльності і впровадження її результатів у галузях національного господарства. За інституційно-потенціальним підходом, який особливо актуальний для сучасного стану економіки України та її перспективних можливостей розвитку, інноваційна інфраструктура відображається в якості інструменту збереження і розвитку наявного інноваційного потенціалу через мережу спеціалізованих інституцій (технопарків, бізнес-інкубаторів, центрів комерціалізації нових технологій, технополісів, наукових парків, інжинірингових підприємств, консалтингових

Передумови формування і розвитку системи впровадження ІКТ*

* Складено автором.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

центрів та ін.). До групи інституційних підходів ми віднесли та-кож інституційно-сервісний підхід, за яким будь-якій іннова-ційній інфраструктурі притаманний сервісний характер. Інши-ми словами, це система інститутів (підприємств, організацій, науково-дослідних інститутів, вищих навчальних закладів) з надання інформаційно-комунікаційних, фінансових, марке-тингово-збутових, облікових, аудиторських, аналітико-кон-сультаційних, інжинірингових, аутсорсингових, факторинго-вих, страхових, освітньо-кваліфікаційних послуг.

Згідно з інноваційно-макроекономічним підходом іннова-ційна інфраструктура – фактор не лише інноваційного розвитку Й НТП, а й загалом джерело макроекономічного, і в тому числі регіонального, зростання, оскільки вона слугує місцем при-кладання передових виробничих технологій та адаптації й ви-користання ресурсних можливостей розвитку національного господарства. Крім того, завдяки розвинутості цієї інфраструк-тури національна економіка може отримати статус інновацій-ної і перейти від екстенсивного до інтенсивного типу розвитку.

За процесійним тлумаченням інноваційна інфраструктура – результат реалізації інноваційного процесу його учасника-ми, тобто організаційні структури у її складі сформовані для потреб інноваційно-технологічних процесів відповідними підприємствами та їхніми підрозділами, організаціями, уста-новами. З огляду на це формування й розвиток інноваційної інфраструктури стимулюють стратегічні орієнтири економіч-ного розвитку підприємств, регіонів, держави, суспільства.

Дещо інший механізм формування інноваційної інфра-структурі пропонується у софтизаційному підході. Даний під-хід передбачає наявність причинно-наслідкового зв'язку, зокрема твердження, що розвиток виробництва та удоско-налення його технологічних процесів сприяє софтизації і сер-візації, тобто активізації розвитку сфери послуг, в результаті чого формується інноваційна інфраструктура. Крім того, українські дослідники О. Ястремська та Д. Ріпка [7, с. 110] виділяють об'єкти інформаційної системи, зокрема аналі-тичні та статистичні центри, інформаційні бази та мережі, як обов'язкову складову будь-якої інноваційної інфраструктури.

У центрі науково-інноваційного підходу знаходиться те-за про призначення інноваційної інфраструктури як сполучної ланки між науковою та технікою, з одного боку, та виробництвом – з іншого. Відповідно, іншими словами, ця інфраструктура – ін-струмент комерціалізації науково-технічних досягнень в умо-вах наявності та впливу інвестиційних та інноваційних ризиків.

Слід зазначити, що з цим підходом погоджуються також вітчизняні науковці М. Козоріз, Т. Смовженко, О. Люткевич та Г. Федорова, які, крім того, вважають, що головним прин-ципом регіональної політики організування проміжної ланки між науковою та виробництвом у формі регіональної інновацій-ної інфраструктури в Україні повинно бути «дотримання по-ложень чинних законодавчих та нормативних актів, гармо-нізація відносин «територія–центр» на основі оптимального розмежування організаційних та фінансових повноважень відповідних функціональних структур, підсилення впливу й відповідальності місцевих органів влади» [5, с. 28–29].

У вітчизняних умовах досить часто джерелом формуван-ня інноваційної інфраструктури стає по суті браунфілдівська промислова інфраструктура, її переорієнтування на нові, інно-ваційні «рейки». Так, на сьогодні сприяння розвитку промис-

лової бази визнається ключовим напрямком організаційної підтримки реалізації промислово-інноваційної політики [6, с. 62], в першу чергу у великих містах – промислових центрах.

Важливе практичне значення фінансово-забезпечуваль-ного та інвестиційно-проектного підходів полягає у визна-чальній ролі інноваційної інфраструктури як фінансового до-нора реалізації інноваційних та інноваційно-інвестиційних проектів відповідно, кредитній підтримці інноваційного та венчурного підприємництва.

Трансферто-комерціалізаційний підхід значно ширший за змістом від інноваційно-дифузійного підходу, оскільки за допомогою інноваційної інфраструктури забезпечується не лише дифузія інновацій в різних галузях національно-го господарства і життєдіяльності соціуму (як і в дифузійному трактуванні), але й має місце чітко налагоджений зв'язок між генераторами інноваційних ідей та їх втілювачами у конкрет-ний продукт у вигляді трансферу інноваційних технологій та виконання відповідних комерціалізаційних процедур.

Погляд на інноваційно-трансферну інфраструктуру як на джерело можливостей застосування інструментів диверси-фікації ризиків, їх страхування, мінімізації венчурних ризиків спостерігається в рамках ризико-портфельного підходу до тлумачення сутності поняття «інноваційна інфраструктура».

Відповідно функціональному підходу інноваційна інф-раструктура сприймається як система функціональних взаємозв'язків між різними учасниками інноваційного проек-ту, в результаті якого досягається економічний та / або соці-альний ефект від реалізації готової інноваційної продукції.

Альтернативним порівняно з іншими є середовищний під-хід до трактування змісту інноваційної інфраструктури. Він полягає в тому, що саме інноваційна інфраструктура є се-редовищем генерації інноваційних ідей та перевірки їх на життездатність, саме вона є своєрідним майданчиком для колективного «мозкового штурму». У зв'язку з цим випливає важлива роль держави, яка повинна донести до відома учас-ників цієї інфраструктури свої бачення та пріоритети розви-ту сфери макроекономіки.

Висновки

Отже, ми розумітимо під інноваційною інфраструктурою об'єднання сервісних інституцій усталеного характеру, які обслуговують окремі етапи макроінноваційного циклу та окре-мі ланки виробництва інноваційної продукції і виконують низку функцій, зокрема: 1) інвестиційну (пошук та залучення інвесто-рів для реалізації перспективних інноваційних проектів); 2) тех-нічну (технічна та технологічна допомога інноваційним вироб-ництвам); 3) нейтралізаційну (мінімізація і нейтралізація ризиків фінансового та економічного характеру); 4) моніторингову (від-слідковування інноваційної активності вітчизняних підприємств для її врахування та вироблення в подальшому пріоритетів дер-жавної інноваційної політики); 5) ринково-трансферну (інно-ваційна інфраструктура є ринком купівлі–продажу інноваційних технологій через механізм трансферу інновацій).

Список використаних джерел

- Галиця І.О. Потенціал інноваторів: механізми використання / І.О. Галиця [за ред. акад. НАН України Б.В. Буркінського]. – Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2005. – 298 с.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

2. Заблоцький Б.Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності: навч. посібник / Б.Ф. Заблоцький. – Львів: Новий Світ – 2000, 2007. – 456 с.
3. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: навчальний посібник / С.М. Ілляшенко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 278 с.
4. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / За ред. Л.І. Федулової. – К.: «Основа», 2005. – 552 с.
5. Проблеми забезпечення ефективного управління інноваційним розвитком економіки регіонів: Наукова доповідь (препр.) / М.А. Ко-зоріз, Т.С. Смовженко, О.М. Люткевич, Г.П. Федорова / Інститут ре-гіональних досліджень НАН України. – Львів: ЛБІ НБУ, 2005. – 47 с.
6. Промислово-інноваційна політика в м. Києві: формуван-ня та реалізація / В.М. Дрозденко, В.А. Кір'ян, М.В. Підмогильний, О.М. Невелєв. – К.: НДІСЕП, 2003. – 153 с.
7. Ястремська О.М. Інноваційна економіка / О.М. Ястремська, Д.О. Ріпка. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2011. – 228 с.

УДК 336.012.23

МД. МОМІНУЛ ХОК,

доктор філософії в галузі економіки, доцент, Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Інноваційні процеси розвитку економіки України

Обґрунтovується необхідність переходу України на інноваційний шлях розвитку. В контексті інноваційної політики зді-снюються аналіз кризових процесів. Обґрунтovується пропозиції щодо зрушення інноваційних процесів у країні, форму-вання інститутів управління інноваціями.

Ключові слова: інновація, інноваційна політика, інноваційні пріоритети, національна інноваційна система.

МД. МОМІНУЛ МОК,

доктор філософії в області економіки, доцент, Откритый международный университет развития человека «Украина»

Инновационные процессы развития экономики Украины

Обосновывается необходимость перехода Украины на инновационный путь развития. В контексте инновационной по-литики осуществляется анализ кризисных процессов. Обосновываются предложения по формированию инновационных процессов в стране, формированию институтов управления инновациями.

Ключевые слова: инновация, инновационная политика, инновационные приоритеты, национальная инновационная система.

MD. MOMINUL HOQUE,

doctor of philosophy in economics, associate professor, Open International University of Human Development UKRAINA

Innovative development process of Ukraine's economy

The necessity of Ukraine's transition to an innovative development cycle is founded in the given scientific article. It assesses the factors of socio-economic phenomena that caused the crisis in the economy of Ukraine, justified proposals for developments of innovation processes in the country. The proposals for the establishment of institutes of management innovation, to create structures for forming of applied problems based on systematic search and selection.

Keywords: innovations, modernization, state goals, national innovative system.

Постановка проблеми. Настав другий етап системної трансформації національного господарства. Його необхідність спричинена викривленнями в ході економічних трансформацій, які відбувалися в Україні після 1991 року, після переходу від соціалістичної командної економіки до вільної ринкової, і які привели до втрати нашою економікою конкурентоспроможності та енергії зростання. При цьому інноваційна сфера залишилась поза увагою органів державного управління. Необхідність переходу України на інноваційний шлях розвитку потребує подальшого наукового дослідження та обґрунтування. Функціонування економіки України в межах сировинної моделі є безперспективним і загрожує її економічній безпеці.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблематиці інноваційного розвитку економіки присвячено великий масив досліджень авторитетних зарубіжних і вітчизняних вчених (Й. Шумпетера, В. Іноземцева, Ф. Красільщикова, В. Мунтіяна, І. Єгорова, В. Григи, О. Лапко, В. Бортницького, В. Соловйова, Л. Антонюк, Ю. Бажала, В. Кузьменка, В. Головатюка, І. Макаренка, В. Гусєва, В. Денісюка, О. Рогожина та інших). Таким чином маємо достатньо потужну теоретико-методологічну базу для наукового осмислення.

Метою статті є аналіз соціально-економічних чинників хронічних кризових процесів в інноваційній сфері економіки України та пропозицій щодо налагодження інститутів управ-ління інноваційними процесами.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумов-лює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг [1]. Законом України «Про інвестиційну діяльність» інноваційна діяльність визначена як одна з форм інвести-ційної діяльності, що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво та соціальну сферу (ст. 3). Тобто інноваційна форма інвести-ції охоплює вкладання коштів у нові прогресивні технології та наукові розробки, які забезпечують розвиток та успіш-ну конкуренцію на ринку. Тобто інноваційна діяльність – це спільна діяльність учасників ринку в єдиному інноваційному процесі з метою створення і реалізації інновацій.

В Україні створено умови для розвитку інноваційної діяль-ності, сформовано основи нормативно-правової бази та ме-